

ДЕФІНІЦІЙНІ МЕЖИ ТЕРМІНА «ФАКТ»

Дефініція соціально-комунікаційного терміна «факт» моделюється шляхом встановлення його таксономічних відношень: місця поняття серед інших понять та семантичних (ієрархічних, причинно-наслідкових) зв'язків між ними, що існують завдяки логічній системності поняття. Факт розглянуто як комплексний, системний феномен, який реалізується в просторі й часі та виявляється в тріаді взаємопов'язаних і взаємозумовлених ознак, що мають гносеологічний, діалектичний, соціально-комунікаційний аспекти.

Ключові слова: факт, дефініція, сигніфікат.

I. Вступ

Функціонування терміна «факт» у багатьох галузях знань, зокрема в теорії соціальних комунікацій, зумовлює існування різних дефініцій цієї реалії, про що свідчать праці українських та зарубіжних учених. Специфіка поняттєвої системи галузевого наукового знання актуалізує різні ознаки сигніфікату, що співвідноситься зі словом «факт», таким чином формуючи різні дефініції, властиві для різних галузей знань. Єдине загальноприйняте тлумачення наукового терміна «факт» відсутнє (табл. 1). Аналогічний стан спостерігаємо й з тлумаченням поширеного міжгалузевого терміна «інформація».

Таблиця 1

Визначення терміна «факт»

Автор	Тлумачення
Рассел Б.	Факти є те, що робить твердження істинним або хибним
Вітгенштайн Л.	Світ є сукупністю фактів, а не речей. Ми творимо собі образи з фактів; образ є фактом
Арутюнова Н.	Фактом є виокремлений людською свідомістю і верифікований фрагмент чи аспект дійсності
Фіхтелюс Е.	Подія – це зміна. Щось змінюється, факт зміни і є новиною
Різун В.	Факт – це відображене у свідомості явище, про яке є знання і яке певним чином оцінюється. Фактом ми називаємо відображені у свідомості сторони дійсності різного рівня узагальнення й різного предметного змісту
Здоровега В.	Дійсна подія; те, що реально відбулося. Судження або в інший спосіб зафіксований реальний факт
Михайлин І.	Факт – достовірний (тобто тотожний із дійсним станом речей у реальному світі) тип емпіричного знання, який полягає у виокремленні з мільйонногранної дійсності завершеного її фрагмента

У філософії феномен «факт» розглядають з позицій реальності факту, тобто досліджують його онтологічну та гносеологічну природу.

Фактологічна концепція Л. Вітгенштайна, вихідним положенням якої є декларація репрезентації фактами реальної дійсності, лежить у контексті його поглядів на співвідношення дійсності й мови [3, с. 24]. До головних концептів Л. Вітгенштайна щодо факту належать такі: світ є сукупністю фактів, а не речей; світ визначають факти й визначають тим, що це всі факти; світ розпадається на факти; сукупність фактів визначає, що є подією, а що не є нею; ми творимо собі образи з фактів; образ є фактом; щоб дізнатися, правдивий образ чи хибний, треба порівняти його з дійсністю; немає образу, правдивого апіорі. За Л. Вітгенштайном, факт є базовою сутністю пізнавальної діяльності людини та творення мови. Він бере участь у ланцюгу еволюційних процесів: повна, вичерпна сукупність фактів формує світ → людина формує образи, уявлення про факт, матеріалізуючи його (уявлення) у слові → народжується мова. Філософ припускає багатозначність терміна «факт», трактує його і як явище реальної дійсності, і як її образ у свідомості людини. Правдивість, хибність образу людина верифікує шляхом зіставлення з реальною дійсністю, з первинним фактом. Л. Вітгенштайну належить думка про те, що межі світу окреслені для людини її мовою, світ для людини – це те, про що вона здатна мислити й говорити зрозумілою мовою [3].

За концепцією факту британського філософа Б. Рассела, в основі людського пізнання лежить сприймання та осмислення фактів [11; 12]. Ці гносеологічні та когнітивні процеси невід'ємні від мови, про що в передмові до твору Л. Вітгенштайна «Логіко-філософський трактат» Б. Рассел написав так: «Межі мови визначають межі світу» [11, с. 17]. Філософ у дослідженні людського пізнання виходив із визнання фактами всього, що є у Всесвіті: «Факти є те, що робить твердження істинним або хибним» [12]. До ключових концептів Б. Рассела щодо природи й функціонування фактів належать такі: межі мови визначають межі світу; те, що визнається за пізнання,

має два різновиди: по-перше, пізнання фактів, по-друге, пізнання загальних зв'язків між фактами; факти – це те, що робить твердження правильним або хибним; акт ствердження про факт – це факт, і якщо це твердження правдиве, то існує факт, через який воно є правдивим, однак цього факту немає, якщо воно хибне. У філософії пізнання Б. Рассела як факти кваліфікуються предмети, явища й події реальної дійсності, які перебувають за межами людської свідомості, не розглядається суб'єктивна природа фактів та їхня належність до свідомості людиною. Сегмент участі людини окреслений пізнанням фактів і зв'язків між ними та створенням нових знань (теорій, концепцій, гіпотез). Таким чином, філософ вказував на нерозривний причинно-наслідковий зв'язок об'єктивної реальності й судженнями про неї, які можуть бути слухними або помилковими. На думку вченого, факти є засобом підтвердження або спростування твердження.

Винятково цікаві погляди на предмет дослідження висловив шведський дослідник Е. Фіхтеліус, узагальнюючи досвід репортерської практики та формулюючи термінологічні постулати радіо- і тележурналістики. Так, сутність базового терміна новинної журналістики – «новини» – Е. Фіхтеліус співвідносив зі здатністю бути новим, мати принади новизни. Це – актуальна подія, повідомлення (у пресі, по радіо, на телебаченні) про актуальну подію. Термін «подія» вчений трактував як зміну: «Подія – це зміна. Щось змінюється, факт зміни і є новиною». Учений виділяє сутнісні властивості поняття «подія», які відображають: 1) внутрішню сутність події – раптовість, швидкість перебігу, конкретність, очевидність, помітність, обмеженість у часі; якщо зміна має тривалий і непомітний характер, то із часом тенденція стає настільки очевидною, що перетворюється на подію; 2) систему зв'язків і відношень, у якій подія функціонує, – «подія є очевидною зміною, на яку можна нанизати розповідь або сюжет» [18].

У правничій сфері феномен факт посідає ключові позиції як засіб верифікації тверджень сторін колізії. У правознавстві юридичним фактом вважають певні життєві обставини, з якими норми права пов'язують виникнення, зміну або припинення правовідносин, прав та обов'язків [19]. Структуру реальних юридичних фактів формують такі категорії: події й дії.

У лінгвістиці актуалізована проблема існування фактологічної інформації у висловлюванні, її відповідності критеріям істинності та достовірності. Мовознавець Н. Арутюнова співвідносить феномен факт передусім із людською свідомістю. Фактом, на думку Н. Арутюнової, є виокремлений людською свідомістю й верифікований фрагмент чи аспект дійсності [2, с. 489]. До головних тез запропонованої нею фактологічної концепції належать: 1) міркування про дійсність, тобто про факти, є первинними, а дійсність, реальний стан справ, події – вторинні, похідні: факт корелюється з міркуванням, а не з безпосереднім станом справ у світі; факти не існують незалежно від міркувань, міркування створюють факти, а не факти – міркування; міркування, судження передують фактам, без міркувань не може бути здійснена операція виокремлення й верифікації; 2) дійсність є, а фактів у ній немає, реальність існує незалежно від людини, а факт виникає уже як результат мислення людини; 3) факт відтворює суб'єктивне пізнання людини, яка, сприймаючи світ, виокремлює з неї певний фрагмент чи аспект, концептуалізує їх за моделлю міркувань, верифікує і тільки тоді отримує факт; 4) поняття «факт» і «подія» різні за своєю природою: факт проектується на світ знання, подія – на потік процесів у реальному просторі й часі.

В. Різун стверджує, що факт передусім існує в свідомості, а не в реальності, і реалізується в тексті. Надаючи пильної уваги особливостям функціонування факту, фактологічної інформації в масмедійній творчості, у літературному редагуванні, вчений формулює дефініцію: «Факт – це відображене у свідомості явище, про яке є знання і яке певним чином оцінюється» [14, с. 55], «Фактом ми називаємо відображені у свідомості сторони дійсності різного рівня узагальнення і різного предметного змісту» [13, с. 176].

І. Михайлин визнає існування факту в реальному світі, однак кваліфікує його належним передусім до свідомості людини. На думку вченого, фактом є достовірний (тобто тотожний із дійсним станом речей у реальному світі) тип емпіричного знання, який полягає у виокремленні з мільйонногранної дійсності завершеного її фрагмента [8]. Визнання вченим факту як емпіричного знання відносить досліджуваній феномен до сфери свідомості людини, адже емпіричні знання отримуються на шляхом набуття досвіду або спостереження. За Словником української мови, слово «знання» має значення: «1. Обізнаність у чому-небудь, наявність відомостей про кого-, що-небудь. 2. Сукупність відомостей з якої-небудь галузі, набутих у процесі навчання, дослідження і т. ін. 3. Пізнання дійсності в окремих її проявах і в цілому» [16].

У наукових джерелах дефініція терміна «факт» визначається й за лексичним значенням загальноживаного слова «факт», чим, на нашу думку, необґрунтовано розширюється сигніфікат терміна із сфери соціальних комунікацій. В. Здоровега вважає обґрунтованим трактування поняття факт у таких значеннях: 1) дійсна подія; те, що реально відбулося; 2) судження або в інший спосіб зафіксований реальний факт. Однак, така двозначність, на думку вченого, дає змогу стверджувати про факт і як про реальність, і як про її відображення, що призводить до плутанини. В. Здоровега використовує поряд терміни «події і факти», «явища і факти», чим виявляє нерозрізнення цих понять, наприклад: «Довгий час під інформацією прийнято було вважати повідомлення про події і факти» [6]. Учений наголошує на необхідності подання фактів у зв'язку з ін-

шими фактами, системно, з урахуванням логічних законів, теоретичних положень, існуючою уже системою знань.

II. Постановка завдання

Метою дослідження дефініції терміна «факт» є з'ясування сигніфікативного значення терміна, тобто встановлення співвідношення матеріальної форми (слова-терміна) і розумового змісту (узагальненого образу, пов'язаного із цим словом-терміном). Для реалізації цієї мети необхідно вирішити завдання: встановити названі словом реалії (денотати), які поєднуються з реалією «факт» таксономічними відношеннями, тобто належністю тих чи інших одиниць до певного класу, їх супідрядністю, співвідношенням та обсягом; визначити сигніфікат, який відображає основні диференційні ознаки й формує узагальнений уявний образ реалії, названої словом «факт»; сформулювати наукове визначення терміна «факт».

III. Результати

Формулюючи наукову дефініцію терміна «факт», вважаємо за необхідне, передусім, звернутися до базових положень теорії терміна щодо логічних та лінгвістичних вимог до ознак і визначення терміна. У наукових джерелах виділяють такі основні ознаки терміна: однозначність (термін має тенденцію до однозначності; термін однозначний у межах певної терміносистеми); точність, байдужість до контексту; стилістична нейтральність; системність; наявність у терміна чіткої дефініції; лаконічність; у терміна не повинно бути синонімів, омонімів у межах однієї терміносистеми; значення терміна дорівнює поняттю в обсязі пізнаного [9; 15]. Термін «факт» відповідає більшості із зазначених вимог, однак привертає увагу нез'ясованість позицій щодо таких ознак: однозначність, що досягається встановленням уніфікованого співвідношення «один термін – одне значення»; наявність чіткої дефініції, яка максимально точно встановлює значення терміна, тобто відображає сутність наукового поняття.

За методологічну основу вивчення взаємозалежності й взаємозумовленості компонентів акта номінації та вербалізації певного твердження: слова-символа (фонетичного або графічного); сигніфікату (узагальненої сукупності ознак класу предметів, що існує у свідомості мовця); денотату (класу однорідних реалій – предметів, ознак, процесів, станів, названих словом) беремо концепцію англійських дослідників, творців Бейсік-інгліша – міжнародної штучної мови на основі англійської – Ч. Огдена та А. Річардса [17]. Згідно із цією концепцією, слово тільки через свій сигніфікат вказує на денотат (рис. 1).

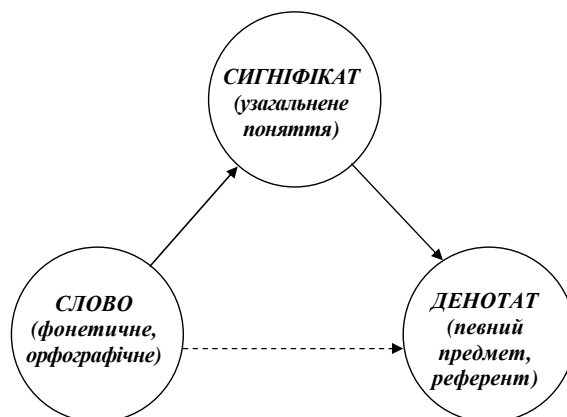

Рис. 1. Семантичний трикутник Ч. Огдена та А. Річардса

Встановлення відповідності терміна такими ознакам, як однозначність, точність терміна, оптимально досягається шляхом з'ясування змісту, сутності поняття, його характерних ознак, тобто встановлення сигніфікату терміна «факт». Аналізуючи значення слова «факт», вказані у Словнику української мови (1) дійсна, не вигадана подія, дійсне явище; те, що відбулося насправді; 2) реальність, дійсність; те, що об'єктивно існує), виділяємо акцентування уваги на таких ознаках терміна: достовірність, за якою факт розглядається в дихотомічній площині: дійсності або недійсності події; об'єктивність, за якою фактом є те, що об'єктивно існує, тобто факту властиве глобальне, широке, всеосяжне існування в природі, суспільстві. У загальноживаній мові лексема «факт» реалізує свою багатозначність унаслідок перенесення назви одного поняття на інше, яке перебувало з ним у відношенні асоціації за суміжністю [7]. Багатозначність зумовлюється рухомістю семантики лексичної одиниці: розвиток значень сприяє збагаченню семного набору окремого слова. Полісемія діє як вияв загальномовної закономірності, коли одна знакова форма здатна вмістити в собі цілий ряд значень.

Винятково важливо визначити таксономічні відношення терміна «факт», а саме: місце поняття серед інших понять та семантичні (ієрархічні, причинно-наслідкові) зв'язки між ними, що реалізується завдяки логічній системності поняття. Встановлення сутності поняття «факт» вимагає дослідження універсальних властивостей і відношень форм об'єктивної реалізації цього фено-

мена – загальних структур, що будують категоріальну схему (рис. 2). Факт як родове соціально-комунікаційне поняття узагальнює такі категорії: явища, процеси, події.

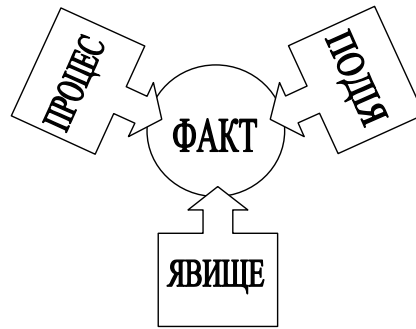

Рис. 2. Категоріальна схема факту

Модель формування дефініції соціально-комунікаційного поняття «факт» зумовлює необхідність систематизації знань про його сутність шляхом встановлення істотних властивостей, зв'язків і відношень, виділених у дефініціях понять – компонентів категоріальної схеми факту, з якими поняття факт перебуває в родо-видових відношеннях: родове поняття – факт, видові поняття – явища, процеси, події. Семантичну структуру цих понять встановлюємо за Словником української мови, а також за інформаційними ресурсами:

Подія 1. Те, що відбувалося або відбулося, сталося; явище, факт суспільного або особистого життя. 2. Те, що порушує усталений, звичний хід життя; що-небудь важливе, видатне [16].

Подія – зміна властивостей об'єкта, взаємодія між об'єктами, утворення нового об'єкта або знищення існуючого об'єкта.

Процес 1. Послідовна зміна станів або явищ, яка відбувається закономірним порядком; хід розвитку чого-небудь. Сукупність послідовних дій, засобів, спрямованих на досягнення певного наслідку. 2. Активний розвиток хвороби (*мед.*). 3. Розгляд судової справи; сама судова справа (*юр.*) [16].

Процес – послідовна зміна предметів і явищ, що відбувається закономірним порядком. Сукупність ряду послідовних дій, спрямованих на досягнення певного результату.

Явище 1. Будь-який вияв змін, реакцій, перетворень і т. ін., що відбуваються в навколишньому природному середовищі. Симптом, ознака якого-небудь захворювання (*мед.*). Зовнішній вияв сутності предметів, процесів; безпосереднє відбиття речі в почуттєвому сприйнятті (*філос.*). 2. Подія, факт. Властивість, особливість кого-, чого-небудь. Сфера, галузь. Незвичайна, видатна людина. Рідкісна, виняткова тварина [16].

Очевидно, що семантична структура всіх трьох термінів розгалужена. Уневажливши ті значення, що не можуть бути актуальними для визначення соціально-комунікаційного поняття «факт», виділяємо такі семи: **подія** – зміна властивостей об'єкта; **процес** – послідовна зміна предметів і явищ; **явище** – будь-який вияв змін, реакцій, перетворень. Таким чином, усі три категорії втілюють значення «зміна певного об'єкта». Саме ця зміна є чинником пізнавального процесу, а їхнє донесення засобами соціальних комунікацій до споживача інформації є компонентом системи управління знаннями, оскільки має усвідомлений, цілеспрямований характер.

Доцільно також дослідити семантичну структуру поняття «факт» із семантичною структурою понять, з якими існують причинно-наслідкові зв'язки. Соціально-комунікаційне поняття «факт» перебуває в тісних причинно-наслідкових зв'язках із поняттям «інформація»: факт є першопричиною утворення інформації в багатоманітні інтерпретаційних версій. Розмежування й зіставлення семантичних структур термінів «факт» та «інформація» за наявності причинно-наслідкових зв'язків між ними дасть змогу уточнити семний набір лексеми «факт», що функціонує в соціально-комунікаційній термінології.

На етапі зародження інформатики як науки Н. Вінер сформулював визначення інформації як позначення змісту, отриманого із зовнішнього світу в процесі нашого пристосування до нього й пристосування до нього наших почуттів [4; 5, с. 31]. Н. Вінер виділив такі семи в семантичній структурі терміна «інформація»: зміст, тобто статична сутність, яку продукує зовнішній світ; суб'єкти, що отримують цей зміст під час пристосування до зовнішнього світу.

Український учений М. Амосов, досліджуючи моделювання інформаційних процесів, тлумачив інформацію як зміну фізичного впливу (або параметра системи) у просторі і часі, взятую окремо від її фізичного носія. На думку вченого, феномен інформації властивий будь-якому предметові, тілу, системі, починаючи від елементарних частинок і закінчуючи космічними системами [1, с. 15]. М. Амосов виділив такі семи в семантичній структурі терміна «інформація»: зміна фізичного впливу, тобто динамічна сутність, яка розвивається в просторі й часі; нематеріальний характер цієї сутності. Тобто інформація з'являється як наслідок зміни в просторі та часі, яка відтворюється знаковими еквівалентами певної знакової системи.

Виходячи з наведених визначень, що здобули визнання в наукових джерелах, і враховуючи причинно-наслідковий взаємозв'язок між поняттями «факт» та «інформація», вважаємо за необхідне дотримуватися логічного ланцюга семантики цих понять.

Для сфери соціальних комунікацій вважаємо обґрунтованою таку наукову дефініцію: факт – це очевидна зміна об'єктивної реальності в просторі й часі, об'єктивізована та інтерпретована системою соціальних комунікацій для пізнавальної діяльності людини. Таким чином, факт розглядається як комплексний, системний феномен, який реалізується в просторі і часі й виявляється в тріаді взаємопов'язаних і взаємозумовлених ознак, що мають гносеологічний, діалектичний, соціально-комунікаційний аспекти.

Гносеологічний аспект. Пізнавальна діяльність людини становить першооснову отримання знань, умінь, які відповідають реальному, дійсному стану речей. За умови відповідності знань і реальності виявляються такі категорії, як достовірність, істинність, правдивість. Саме ці категорії мають ключове значення для встановлення сутності та вимог до соціально-комунікаційного поняття факт. Результати пізнавального процесу закріплює діалектика, встановлюючи логічну систему взаємної залежності, зумовленості, доповнюваності в поняттях, судженнях, умовиводах, концепціях, теоріях, забезпечуючи гносеологію методологічними засобами подальшого поглиблення і вдосконалення [10].

Діалектичний аспект. Використання в дефініції соціально-комунікаційного терміна «факт» такої дефініційної ознаки, як «зміна об'єктивної реальності», ґрунтується на діалектичній теорії взаємозв'язків і розвитку, що зосереджена на вивченні змістових характеристик буття речей, процесів, явищ, а також зв'язків між ними, які забезпечують існування суцього, його функціонування й розвиток. Світ невинно змінюється. У руслі діалектичного підходу розглядаємо питання щодо дефініційних категорій, до яких належать різні види фактів. Не виникає жодних сумнівів у належності до поняттєвих меж фактів таких категорій, як подія, процес, явище, оскільки вони чітко співвідносяться із часом здійснення в реальному просторі і, таким чином, задовольняється апіорне твердження, що факт перебуває тільки в минулому. Об'єктивне існування у світі реалій, що належать до категорій «предмети», «особи» та «властивості», не зумовлює обов'язковості їхньої кваліфікації як фактів. Реалії об'єктивної дійсності, які можуть бути віднесені до перелічених категорій, набувають ознак та властивостей фактів за умови набуття предикативності, тобто за умови наявності їхньої співвіднесеності з дією або станом. Наприклад, реалія «документ», що належить до категорії предмети, не є фактом. Коли ж цю реалію розглядати в контексті, що має предикативні зв'язки, вона набуває всіх ознак і властивостей факту – «документ свідчить».

Тракування «факту» як зміни об'єктивної реальності лягає в русло діалектичної картини світу, в основу якої покладено головні концепти теорії розвитку: вчення про прогрес, за яким поступ, рух уперед супроводжується зростанням складності, упорядкуванням та структуризацією об'єкта; вчення про регрес, за яким деградація, розпад об'єкта завершується його зникненням; учення про зв'язок, за яким у бутті панує взаємозумовленість речей і явищ, розділених у їх буттєвому існуванні просторовими й часовими межами [10]. Закони діалектики (закон єдності і боротьби суперечностей; закон взаємного переходу кількісних та якісних змін; закон заперечення заперечення) логічно виражають сутність процесу розвитку – рух, зміну всього суцього. Логіка діалектичного мислення моделює реальність. Тому природно розглядати факт як зміну реалій, яка в просторово-часовому вимірі виявляється як завершений процес (подія, явище).

Соціально-комунікаційний аспект. Вимога достовірності ґрунтується на філософському розумінні факту як емпіричного знання, елементарного твердження про подію (явище), яке може бути верифіковане. Такий підхід передбачає комунікаційну компоненту, адже виголошення твердження, тобто декларації (істинної чи хибної), є комунікаційним актом та охоплює ключові елементи комунікаційної схеми. Під час комунікаційної взаємодії, що реалізується за допомогою масмедіа, факт виконує свою головну системну функцію – бути підтвердженням (спростуванням) змін чи еволюції в елементарній, біологічній, соціальній сфері, що зумовлено універсальним характером об'єктів представлення в масмедійній практиці. Факт як поняття, що функціонує в соціальних комунікаціях, не можна розглядати як щось абстрактне, те, що реально (десь, колись) відбулося. Наголошення на комунікаційних аспектах функціонування поняття факт, а саме на їхній об'єктивізації (опредметненні) системою соціальних комунікацій, актуалізовано з огляду на те, що об'єктом суспільного дискурсу стають тільки ті факти (об'єктивні реальні події, процеси, явища), які увійшли в обіг у різних видах (мікро-, міді-, макрокомунікації) та на різних рівнях (міжособистісному, груповому, масовому) соціальної комунікації. Питання слушності чи хибності оприлюднених фактів значною мірою нівелюється з огляду на їхні інтерпретаційні властивості.

IV. Висновки

Специфіка поняттєвої системи наукового знання різних галузей актуалізує різні сигніфікативні ознаки, що співвідносяться зі словом «факт». Єдине загальноприйняте тлумачення наукового терміна «факт» відсутнє. Формулювання дефініції соціально-комунікаційного терміна «факт» передбачає встановлення його таксономічних відношень: місця поняття серед інших понять та семантичних (ієрархічних, причинно-наслідкових) зв'язків між ними, що реалізується завдяки логічній системності поняття. Встановлення сутності поняття «факт» вимагає дослідження уні-

версальних властивостей і відношень форм об'єктивної реалізації цього феномену – загальних структур, що будують категоріальну схему. Моделювання дефініції соціально-комунікаційного терміна «факт» відбувається шляхом систематизації знань про його сутність: встановлення істотних властивостей, зв'язків і відношень, виділених у дефініціях понять, з якими поняття «факт» перебуває в родо-видових відношеннях: родове поняття – факт, видові поняття – явища, процеси, події. Семантична структура видових понять містить значення «зміна певного об'єкта». Саме ця зміна є чинником пізнавального процесу, а їхнє донесення засобами соціальних комунікацій до споживача інформації є компонентом системи управління знаннями, оскільки має усвідомлений, цілеспрямований характер. Актуальне зіставлення логічних відношень між поняттям «факт» і поняттями, які співвідносяться з ним причинно-наслідковими зв'язками. Соціально-комунікаційне поняття «факт» перебуває в тісних причинно-наслідкових зв'язках із поняттям «інформація»: факт є першопричиною утворення інформації в багатоманітні інтерпретаційних версій. Інформація з'являється як наслідок зміни в просторі й часі, яка відтворюється знаковими еквівалентами певної знакової системи. Зважаючи на викладене, для сфери соціальних комунікацій вважаємо обґрунтованою таку наукову дефініцію: факт – це очевидна зміна об'єктивної реальності в просторі й часі, об'єктивізована та інтерпретована системою соціальних комунікацій для пізнавальної діяльності людини. Факт виявляється як комплексний, системний феномен, який реалізується в просторі й часі та виявляється в триаді взаємопов'язаних і взаємозумовлених ознак, що мають гносеологічний, діалектичний, соціально-комунікаційний аспекти.

Список використаної літератури

1. Амосов Н. М. Моделирование мышления и психики. Киев, 1965. 303 с.
2. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека. Москва, 1999. 896 с.
3. Вітгенштайн Л. Tractatus Logico-Philosophicus; Філософські дослідження. Київ, 1995. 240 с.
4. Винер Н. Кибернетика и общество. Москва, 1958. 200 с.
5. Винер Н. Кибернетика, или Управление и связь в животном и машине. Москва, 1983. 344 с.
6. Здоровега В. И. Теорія і методика журналістської творчості. Львів, 2008. 276 с.
7. Комова М. В. Українська документознавча термінологія: шляхи формування та функційні особливості : монографія. Львів, 2011. 315 с.
8. Михайлин І. Л. До розуміння в теорії масової комунікації категорії факту. *Журналістика, філологія та медіаосвіта* : у 2 т. Полтава, 2009. Т. 1. С. 201–205.
9. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів, 1994. 216 с.
10. Петрушенко В. Л. Філософія : у 2 ч. Львів, 2011. 647 с.
11. Рассел Б. Вступ. *Л. Вітгенштайн. Tractatus Logico-Philosophicus; Філософські дослідження*. Київ, 1995. С. 3–20.
12. Рассел Б. Человеческое познание: его сфера и границы. Киев, 1997. Вып. 1. 560 с.
13. Різун В. В. Літературне редагування. Київ, 1996. 240 с.
14. Різун В. В. Основи журналістики у відповідях і заувагах. Київ, 2004. 80 с.
15. Симоненко Л. О. Формування української біологічної термінології. Київ, 1991. 149 с.
16. Словник української мови : в 11 т. / АН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ, 1970–1980.
17. Соколов А. В. Общая теория социальной коммуникации. Санкт-Петербург, 2002. 461 с.
18. Фихтелиус Э. Новости. Сложное искусство работы с информацией / пер. со швед. В. Менжун. Москва, 2008. 200 с.
19. Цвік М. В., Петришин О. В. Загальна теорія держави і права. Харків, 2009. 572 с.

Стаття надійшла до редакції 30.05.2017.

Комова М. В. Дефиниционные пределы термина «факт»

Дефиниция социально-коммуникационного термина «факт» моделируется путем установления его таксономических отношений: места понятия среди других понятий и семантических (иерархических, причинно-следственных) связей между ними, которые существуют благодаря логической системности понятия. Факт рассматривается как комплексный, системный феномен, который реализуется в пространстве и времени и выявляется в триаде взаимосвязанных и взаимообусловленных признаков, имеющих гносеологический, диалектический, социально-коммуникационный аспекты.

Ключевые слова: факт, дефиниция, сигнификат.

Komova M. Definitive Boundaries of the Term «Fact»

Specificity of various branches conceptual system of scientific knowledge actualizes different significant attributes that correlate with the word «fact». The only generally accepted scientific interpretation of the term «fact» is missing. The wording of the definition of the social and communication term «fact» provides the establishment of its taxonomic relations: the place of the concept among other concepts and the semantic (hierarchical, causal-causative) relationships between them, realized through the logical systematic of the concept. The discovery of the concept of «fact» essence requires the study of universal properties and relations forms of this phenomenon objective realization – the general structures that build categorial scheme. Modeling of social and communication term «fact» definition takes place by systematizing knowledge about its nature: the

establishment of essential properties, connections and relationships, allocated through definitions concepts, which are related with fact concept by genus-specific respects: a generic term – a fact, specific concepts – phenomena, processes, events. The semantic structure of species concepts includes the meaning of «changing a particular object». This change is a factor in the cognitive process and their transfer by means of social communications to the consumer of information is a component of the knowledge management system, since it has a conscious, purposeful character. Actual is comparison of logical relations between the concept of «fact» and concepts that relate to it by causal relationships. Social communication concept of «fact» is in close causal relationship with the concept of «information»: the fact is the root cause of information forming in diversity interpretational versions. Information appears as a consequence of changes in space and time, which is reproduced by sign equivalents of a particular sign system. So, for the social communications sphere, we consider the following scientific definition to be justified: the fact is an obvious change in objective reality in space and time, objectified and interpreted by the system of social communications for human cognitive activity. The fact is considered as a complex, systemic phenomenon, realized in space and time and is manifested in the triad of interconnected and interdependent signs, which have epistemological, dialectic, social and communicative aspects.

Key words: fact definition, significant.